

RUDOLF MAISTER
VOJÁNOV

POEZIJE

RUDOLF MAISTER – VOJÁNOV OKOLI LETA 1901

LJUBLJANA

1.

PESMI

V spominsko knjigo

Tudi tebi se osuje cvetje,
tudi tebi pride zime čas,
ko se beli prah življenjske ceste
prime s silo tvojih svilnih las.

Jaz pred tabo morda grem počivat
truden – v črne ruše večni mir.
Ti pa, Mara, preživela sama
svoj življenjski tihi boš večer!

Ob kaminu boš sedela v mraku,
v sanjah gledala v plamena žar,
motil le te bo v zamišljenosti
z mizice bučeči samovar ...

V duh vrnila se ti bode doba,
ko sva v mladih šetala se dnech
z roko v roki in ljubezni svete
venomer iskala si v očeh.

Mara, takrat čitaj moje pesmi,
saj srce mi gorko v njih živi,
ki le zate je čutilo, Mara,
ki si vse mu bila, Mara, ti.

V zimskih dnech, veš, zlata moja Mara,
tolažnik srca je pač edin
na minuli čas pomladi cvetne
topel, svetel in sladák spomin.

Morje

Božič 1903. Trst.

1.

Sonce je boga prosilo:
»Stvarnik moj, svetov mogočni,
daj zrcalo mi presvetlo,
da pogledam si obličje,
kadar v narode grem tuje!«

Dal mu stvarnik morje sinje,
velikansko – nepresežno ...

No, da jaz sem bog stvaritelj,
dokaj daljše, dokaj širše
sinje in pa čisto morje
ustvaril bi ti za zrcalo,
Marica, ti sonce moje.

2.

San Carlo zdaj tiho sameva,
ko da bi ves Trst bil zaspal.
Le burja divjá in buči
ter valček vzdiguje in val.

A mene še v burji ne zebe,
ko reže, ko žvižga srepó,
ko mrzlo poljublja obraz
in sinje pometa nebó.

Veš, ljubica, srček ti zlati,
če pijem ljubezen ti z ust,
mi sije nebeška pomlad,
pa bodi avgust ali pust! —

3.

Tam gori visoko nebó,
tu doli globoko morjé ...
Po morju pa čoln se ziblje lehkó,
v njem združeni srečno senci sta dve.

Ti sama ne znaš, jaz sam ne znam,
kako te v dnu duše rad imám,
ti Marica, moje zlató.

Poglej tja čez morskó planjavo,
ki gre v nedogledno daljavo!
A, ljubica, kaj je vse to?

Ljubezni jaz v srcu imám več zaté;
ko morje široko zelene vodé.

Luč

Iz podstrešne sobe mrzle
zadrevi se poln obupa
revež v hišo razsvetljeno,
kjer poljublja lok se s struno,
kjer se brati smeh z zdravico
in bleste se v zlatu kamni ...

»Čujte, žena mi umira!
Lakote mi mrje silne
na bodečih, mrzlih deskah ...
Le še žebļev potrebujem,
pa ji zbijem rakev tesno.
Pest krepčila mi vrzite
za družico! –
Kaj gospod, če jaz poginem!
Ona pa je mati – mati –
Voščenic je polno tukaj,
dajte eno milostivi,
da ženici mroči
stisnem v roko jo koščeno.
Lepo prosim – na kolenih.
Le pred bogom poklekujem!
Danes pa mi mrje žena ...
Vidite me ... na kolenih ...?«

»»Proč, berač, ne kali vendar
gostom svetlim lepih uric!
Skoro še za nas premalo
bo sladčic do zore zlate.
Svečo rad bi? He, ne vidiš,
da premalo še v dvorani
razsvetljave je goreče?««

Ulice so polne šuma.
Vpitje v zimsko noč prodira,
lizajoč se plete plamen
iz palače bogataške,
kjer je vreła radost hrumna.

Iz podstrešne sobe gleda
skozi temno lino revež,
kako šviga plamen k nebu.
Lahko gladi lice mrzlo
svoje drage mrtve žene
in šepeče blazen v témo:
»Luč prižgal sem ti, družica,
luč za uro tvojo smrtno
in pomogel skopim vragom
do žareče razsvetljave ...
Hahaha ...«

Kazaška

Je kazák napajal konja,
Sonja vodo zajemala,
tiho v mrak zapel kazák,
Sonja zaplakala.

»Oj, nocoj napajam zadnjič
vranca v sveti naši Volgi.
Jutri že odjašem v boj
po pustinji dolgi.

Stokrat vstal bo dan mi beli,
stokrat zora zasijala,
jaz bom že na straži stal,
ti še sladko spala ...«

»»Stokrat vstal bo dan ti beli,
stokrat zora zasijala,
ti boš že na straži stal,
jaz pa še plakala ...««

Vrbanov kres

Iz zbirke »Trubar«

»Le vkup, vi dobri, ljubljeni ljudje,
le vkup, vse žene, greha čiste,
le vkup, bogáboječi vsi možje,
ki nikdar še grešili niste.

Hitite sem, naj reven, naj bogát,
naj v gradu, v koči naj stanuje,
le sem, le sem, naj star, naj mlad,
da le z menoj bogá spoštuje.

Da bi se morda ta pomembni dan
molitve glas v nebo ne dvigal,
ko jaz, presvetli, vredni škof Vrban,
grmado silno bom zažigal?!

Grmado silno staremu bogú,
ki nas s ponosom božjim gleda
in zna o verskem kužnem zlu,
ki srca verna nam razjeda.

Spokorni kres, ki se bo zdajle žgal,
naj znak nam bo mirú in sprave.
in pa na grešnih tleh svedok svetel
češčenja prave božje slave.

Le vkup zato, bogačasteči svet,
vsi stojte danes mi ob strani,
ker pravim vam, ljudje, proklet, proklet,
kdor praznika se tega brani!

Naprej, maziljeni duhovniki,
zvestí namestniki Jehove,
a vi, pobožni mi cerkovniki,
potégnite za vse zvonove!«

Pomlad

Cveto narcise, nagelji
in bele lilije pa tulipani,
pognal je tudi rožmarin ...
Oj, prav tako ko lani.

V grmovju poje črni kos,
topi se slavec v mili pesmi znani,
škrjanček žvrgoli v nebo ...
Oj, prav tako ko lani.

In v vrstah fantje mi gredo
s piščalkami po zeleni poljani,
dekleta pa jih ljubijo ...
Oj, prav tako ko lani.

Jaz pa sem sam na zemljici ...
Veselja dnevi drugim so razdani.
Pomlad je spet, a zame ne ...
Oj, prav tako ko lani.

Ljubljanska roža

»Tam v beli, beli Ljubljani
najlepše rože cveto!«
Tako so rekli mi fantje.
Šment! Brž sem šel po enó.

Po beli, beli Ljubljani
sem lepe rože iskal
in gor in dol sem hodil
in noč in dan ne zaspal.

Devet sem dni po Ljubljani
za rožo hodil potr,
ko zunaj mesta zagledal
ográjen, zelen sem vrt.

V njem rasla roža najlepša,
kar dalo jih je nebo.
»Ej, tale roža bo moja,
ker je prelepa tako!«

Utrgati sem jo hotel,
izgrebsti jo iz prstí,
prišel vrtnar pa je hudi,
na vrtič pustil me ni.

Jaz pa sem izmislil si eno:
čez plot sem vpognil nje cvet
in pil iz cveta ljubezen
in pel veselo sem v svet.

Roženkravt

Gredó mi fantje skozi vás,
pa v jasno noč pojó na glas.

In v mesec preko vse vasi
zalajajo hripavi psi.

A fantje dalje mi gredó,
veselo vriskajo, pojó.

Le eden ni šel vasovat,
le eden ne na slamo spat.

Pri ljubici je kraj vasi,
kjer žalosten ji govori:

»Ko jutri mašo odzvoni,
njegova boš, njegova ti.

In njega le ljubila boš
in mene pozabila boš.

Bogata ti, a reven jaz
in tuj bo zate moj obraz.

Pa roženkravta ne boš več
pripela mi za trak rdeč.«

»»Oj, molči, molči, fantič moj,
moj roženkravt je vedno tvoj.

Zalivala ga vsak bom dan
in skrbno bom pazila nanj.

Če sama sem, pa pridi ponj,
o, saj ne prideš mi zastonj!««

Nageljček

V soboto v mestu je semenj,
nabil bom dva mošnjička;
po beli cesti tjakaj šel
in kupil si konjička.

Sto zlatih kronic zanj bom dal
in grivico mu črno
povezal v kitic tenkih sto
z vrvico bom srebrno.

In dirjal bom skoz tri vasi,
skoz tri vasice bele
in ukal bom in vriskal bom
in podkve bodo pele.

In marsiktera bo dekle
za mano govorila:
»Ta mora biti fantič moj,
le jaz ga bom ljubila.«

Jaz pa podirjam v našo vas,
tam konjič bo zahrkal;
pri hiši beli sred vasi
na okno bom potrkal.

Skoz okence se bo dekle
sklonilo in zardelo,
utrgalo bo nageljček,
za trak mi ga pripelo.

In jaz bom dirjal v tri vasi,
čez tri zelene griče
in z nageljčkom se bahal bom
in dražil z njim dekliče.

Kazalo

1. PESMI

I. MARICI

V spominsko knjigo	9
Tat	10
Moje gosli	11
Pod kostanji	12
Sam	14
Cárica	15
Mož	16
Ne boj se!	17
Morje	18
Scherzando	20
Oltar	21
Moje sonce	23
Posmrtna idila	24

II.

Črna knjiga	27
I, kajpada!	28
Deklinacija	30
Nebesa	31
Bohême	32
Po zimi	33
Prazno srcé	34
Procesija	35
Prošnja	37
Pepelimo se	38
Huda pokora	39
Ej, ej!	40
V boj	42

2. BALADE IN ROMANCE

Golgota	45
Osveta	48
Legenda	49
Zimski večer	51
Romanca o plesu	52

Kralj Matjáz	54
Ptičja romanca	56
Slovó	57
Prijatelji	58
Tihotapec	60
Čudež	62
Luč	64
Plemeniti Turopoljci	66
Polnoč	67
Sodba	68
Izkušnja	70
Mati	71
Umrli brat	73
Patra Feliksa zdravilo	74
Sv. Martin	79
Kazaška	80
Vrbanov kres	81

3. FANTOVSKÉ

Pogodba	87
Pomlad	88
Ljubljanska roža	89
Tožba	90
Zaklad	91
Krvavo sonce	93
Kazen	94
Ljubezen	95
Roženkravt	96
Nageljček	97
Rožmarin	98

4. SONETI

V svet	101
Soror Ferdinanda	102
Strah	103
Pater gvardijan	104
Svetnica	105
Zvezdogledom	106
Stolp sv. Marka	107
Ne boj se smrti!	108

Gen. Rud. Maister

GENERAL RUDOLF MAISTER LETA 1927

RUDOLF MAISTER

KITICA MOJIH

MARIBOR

Nazaj pa jih ni

Jemal jih je dan in jemala jih noč,
a vriskali vsi so veseli
in z naglji po prsih, z zelenjem v rokah
Bog ve kam od nas so odpeli.

In nihče ni vprašal, s kod fantje gredo,
kdo v strahu za njimi zdaj plače
in nihče ni vplašal, če vrnejo kdaj
pod ljube se strehe domače.

In nihče ni vprašal kdo križ zasadi
tam zunaj v predaljno gomilo,
če fantom tem našim veselo srce
bi v grenki samoti odbilo.

Jemal jih je dan in jemala jih noč
— pojoče, vse v pisanem cvetju —
nazaj pa jih ni, od nikoder jih ni,
ne tihih, ne v fantovskem petju.

Malgaj trka

Ko majski ave
zapoje v guštanjske dobrane,
izgloda se iz večnih ur,
zapušča tesni svoj Šentjur
in hodi gor v koroški kraj
in trka v okenca skrivaj:
O, jaz ne spim, le čakam čas
in čakam vas,
da gremo skupaj čez Šentvid
med brate našo Zilo pit.

Kraški piloti

Vi hrastovi piloti,
ki kažete v lagunah pot,
da mrak krmarja ne premoti
in brod ne sede mu na prod –
od kod?

Iz zemlje trepetlike in cipres
tak grčav ne poganja les –
vas zvlekel Benečan za hlodom hlod
je s trdih kraških brd v svoj mehki kot.
Ste zrastle ob devinski skali?
Ste v Črnem hribu, na Grmadi stali?
Vse eno kje – če tam, če tod –
saj Kras je Kras! Starine ve častite:
stoletja vam je burja prsi klala,
stoletja glodal val stopala,
stoletja dož vam bil gospod –
pobral je doža čas, požel za rodod rod,
svetèga Marka ladje so razbite,
a vi, leseni Kraševci, stojite.

In živi kraški vi piloti,
držite trdno, kakor hrast z Grmade?
In v skalah vaši sokoliči? Se gode?
Imajo stara gnezda radi?
Jim krempeljčki in kljunčki se ostre?
In stezajo in vadijo peroti,
da bodo švigali čez mračna tla
– od Nanosa do Jadrana –
in vikali: Bo svit ... bo svit ... svit svit!

6. Závřski fantje

Zvečer se pa závřski fantje zbero,
zbero in na Selce pojo.
Pod vrhom med slivami hramek čepi,
po poti mu gledajo okenca tri,
za tretjim, za cvetjem pa Katrica spi.
Saj spi, a se precej zbudi,
ko fantje svoj glas zaženo:
do okenca v temi poskuša,
skoz roženkravt skrito posluša,
ker mamke boji se močno.
A závřski fantje nalašč prav glasno
po trikrat na vrh mimo hramka pojo
in trikrat počasi navzdol pripojo.
Zakaj pa ti mladi bi fantje veseli
ne peli
in vriskali ne?
Saj trtica v sladke že jagode grè,
a Katrica v dvajseto leto.

7. Závřski škorci

Mi smo kralji brez kanonov,
brez blagajne in brez tronov,
sablja nam je ostri kljun.
Naj se pravda svet in kolje,
mi smo vedno vedre volje,
pojemo brez not in strun.—
Za življenje pa je treba,
pa je treba tudi hleba.
No, saj škorci nismo norci:
danes žlička, jutri korci,
zdaj na levo, zdaj na pravo,
sem v bližino, tja v daljavo,
težke ajde, polne brajde —
kdor ne išče, jih ne najde. —

Ko pa dno pokaže skleda
in se glad v kosmati kapi
tudi v Závřh vtihotapi —
bistri škorci brž, seveda,
daleč v kraje odletimo,
kjer še božje sonce greje
in rode še vrt in veje.
— Kdo bi tu se kavsalsal z zimo!

Res smo kralji brez kanonov,
brez blagajne in brez tronov —
vendar pa smo poštenjaki,
da ni takih pod oblaki.
Kdor nad tem se kaj spotika,
pojde z nami pred sodnika,
da zadene zbog jezika
smrt al' kazen ga velika. Pika!

Dobra letina

Močnejše novine že trideset let
v dolenjskih vinogradih pomnil ni svet
in dostim pošla je posoda
in hrami so bili pretesni.

Od Vinjega vrha in Trške gore
november ves stokale bele cesté
pod polnimi so polovnjaki
in peli in kleli vozniki.

Na svete Cecilije dan pred nočjo
priškriplje prešeren parizar glasno
skoz Karlovška vrata v Ljubljano
z bahato trebušnim štrtinom.

Pretežek za žilava rjavca je voz —
od vlake že desni na sprednjih je bos
in pot gre obema po bedrih,
še bič je že hripav od žvižge.

In v hišo deželno voznik zapelja,
vrtar pa na trombo: trará in trará! —
in že se iz zbora stanovi
vsujo na prostorno dvorišče.

Turjaški z mogočno in veččo rokó
pretiplje, pretrka štrtinu telo,
naviha povešene brke
in stražo pokliče iz veže.
Plečatih biričev zasučé se šest,
šest betov se vzdigne in pade jih šest
po hrbtu, po vehi, po čepu
velikega polnega soda.

Obroči popokajo in doge trdé
z voza se po tlaku ječaje zvale,
iz njih pa zasije v mračino —
slovenski prevod Dalmatinov.

Kazalo

NAZAJ PA JIH NI

Nazaj pa jih ni	7
Patrola	8
Bojno znamenje	10
Še zadnji zvon	11
Gospa z goré	12
Rdeče rože	14
Pesem sv. Martina na Krasu	15
Grobovi	16

O, JAZ NE SPIM

Naprej	19
Malgaj trka	20
Kraški piloti	21
Gosposvetska straža	22
Naši mejniki	23

OJ, TI NAŠA ZEMLJA SVETA

SLOVENSKE GORICE

1. Závrah nad Št. Rupertom	29
2. Septemberski laudate	31
3. Nočna meglica	32
4. Oktoberski mrak	33
5. Péča	34
6. Závrški fantje	36
7. Závrški škorcí	37
Sveti Martin	39
Dolenjska poletna noč	40
Belokranjski pomladanski snubači	42
Naši jadranski kapitani	43

PRIPOVEDNE

Sto kovanih	47
Dobra letina	48
Ante	50
»Pri belem medvedu«	53
Pojasnila	56